

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปของกลุ่มผู้ผลิตในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารแปรรูปดีจำเป็นที่จะต้องพิจารณาสິงดังต่อไปนี้คือ

7.1.1 วัตถุประสงค์ในการใช้งานบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิต

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นการสร้างสรรค์สิ่งภาชนะบรรจุที่คาดว่าจะนำไปใช้ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทอย่างเฉพาะจงเจาะ ดังนั้น กลุ่มผู้ผลิตควรเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้งานบรรจุภัณฑ์ และหน้าที่ประโยชน์ใช้สอยของบรรจุภัณฑ์อย่างชัดเจน เพื่อช่วยกำหนดขอบเขตแนวความคิดสำหรับผู้วิจัย และนักออกแบบได้ นอกจากนั้นกลุ่มผู้ผลิตควรเป็นกำหนดกลุ่มผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย ผู้ผลิตคู่แข่งภายในตลาดเดียวกัน และเงื่อนไขทางการตลาด เพื่อเป็นการใช้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเพื่อการออกแบบที่ชัดเจน และสามารถช่วยให้นักออกแบบสามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการปฏิบัติการออกแบบได้

7.1.2 ผลิตภัณฑ์

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาด แต่บรรจุภัณฑ์ไม่ได้มีหน้าที่พัฒนาคุณภาพของสินค้า(ปูน และสมพร คงเจริญเกียรติ 2542) ดังนั้น กลุ่มผู้ผลิตจะต้องทำหน้าที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทอาหารแปรรูปต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก่อนนำผลิตภัณฑ์ไปจัดจำหน่ายในตลาดเป้าหมายเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ส่วนบรรจุภัณฑ์จะมีส่วนสำคัญในการห่อหุ้มและปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ให้ผลิตภัณฑ์ปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกและช่วยเก็บรักษาสภาพผลิตภัณฑ์ให้คงมีคุณลักษณะตามที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอขายแก่ผู้บริโภค และนำเสนอข้อมูลบนฉลากบรรจุภัณฑ์ตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาอย่างถูกต้องและครบถ้วนเพื่อช่วยให้ผลิตภัณฑ์สามารถจำหน่ายในตลาดได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มผู้บริโภค

ดังนั้น ผู้วิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์จำเป็นที่จะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่จะนำมาบรรจุ จึงจะสามารถเลือกใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลบนฉลากบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ด้วย จึงจะสามารถออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถทำหน้าที่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้เป็นอย่างดี

7.1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจาก การออกแบบบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา ประกอบไปด้วย เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ของภาพประกอบบรรจุภัณฑ์ สิทธิบัตรด้านการออกแบบ ส่วนผลิตภัณฑ์ของชุมชนก็ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาเช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่เรียกว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังนั้น ผลงานการออกแบบจึงควรได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทางทรัพย์สินทางปัญญาก่อนที่จะนำผลงานนั้นไปผลิตและนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกฟ้องร้องจากบริษัทคู่แข่ง เพราะอาจจะเป็นการละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นโดยไม่ได้เจตนา เนื่องจากขาดการตรวจสอบความซ้ำซ้อนก่อนการนำผลงานการออกแบบไปใช้ หรือ ไม่ได้นำเอาผลงานไปยื่นจดทะเบียนก่อนนำไปใช้ ในบางกรณีผลงานการออกแบบอาจจะถูกผู้อื่นนำไปใช้โดยไม่ขออนุญาต เพื่อป้องกันการถูกลอกเลียนแบบ เครื่องหมายการค้า หรือ บรรจุภัณฑ์ กลุ่มผู้ผลิตควรนำเอาผลงานการออกแบบที่คาดว่าจะนำไปผลิตไปยื่นขอรับการคุ้มครองการนำไปใช้งาน นอกจากนั้น ผู้วิจัยการออกแบบควรมีความรู้และความเข้าใจในการออกแบบที่สามารถนำไปขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาด้วย เพื่อช่วยให้ประหยัดเวลาในการออกแบบ และหลีกเลี่ยงขั้นตอนการถูกแก้ไขผลงานการออกแบบเพื่อให้สามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างการดำเนินการยื่นขอรับการคุ้มครองสิทธิ์

7.1.4 สามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่จะต้องสามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้บรรจุภัณฑ์ที่ได้คุณภาพตามที่แผนการออกแบบกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการผลิตในระบบอุตสาหกรรมจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดปริมาณการผลิตที่ชัดเจน จึงจะสามารถประเมินราคาต้นทุนในการผลิตต่อหน่วยของบรรจุภัณฑ์ได้

เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตที่ไม่มีตลาด หรือช่องทางการจัดจำหน่ายที่ชัดเจนจึงเป็นหารยากที่จะกำหนดปริมาณในการผลิต ถ้าผลิตจำนวนน้อยเพื่อใช้ในการทดลองตลาดก่อน เมื่อผลิตภัณฑ์มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่

ชัดเจน กลุ่มผู้ผลิตมีแนวโน้มที่จะผลิตบรรจุภัณฑ์ในปริมาณที่มากขึ้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือในส่วนนี้สำหรับบางกลุ่ม เมื่อกลุ่มผู้ผลิตมีตลาดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถประมาณการผลิตและกำหนดการความถี่ในการใช้บรรจุภัณฑ์ภายในกลุ่มได้ ก็จะช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถกำหนดจำนวนหรือปริมาณในการผลิตบรรจุภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการบรรจุภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันด้วยต้นทุนที่สามารถแข่งขันในตลาดได้นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการผลิตที่สูงก็จะช่วยให้ราคาต้นทุนของบรรจุภัณฑ์ต่อหน่วยที่ต่ำลง ถ้าจำนวนการผลิตที่ต่ำก็จะทำให้ราคาต้นทุนในการผลิตต่อหน่วยสูงกว่าราคาของผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายใน เพราะในระบบการผลิตในระบบอุตสาหกรรมมีราคาต้นทุนในการดำเนินการผลิตและค่าวัสดุในการผลิตที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้อยู่ ดังนั้นนักวิจัยการออกแบบจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นไปในการผลิต และปริมาณที่คาดว่าจะนำไปผลิตขณะปฏิบัติการวิจัยด้วยเพื่อช่วยให้ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์สามารถนำไปผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรมด้วยราคาต้นทุนในการผลิตที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดเป้าหมายและสามารถสร้างกำไรให้กับกลุ่มผู้ผลิตได้ด้วย

7.1.5 วิธีการบรรจุ และเครื่องมือในการปิดผนึกของกลุ่มผู้ผลิต

การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอดคล้องกับการลักษณะการใช้งาน วิธีการบรรจุและเครื่องมือในการปิดผนึกของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนนั้น ๆ เพราะสิ่งดังกล่าวเปรียบเสมือนข้อจำกัดอย่างหนึ่งของการออกแบบสำหรับผู้วิจัยการออกแบบที่ต้องตระหนักและพิจารณาประกอบการออกแบบและการวิเคราะห์งานออกแบบอยู่เสมอ ซึ่งวิธีการบรรจุของกลุ่มผู้ผลิตในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นการบรรจุด้วยแรงงานคน และใช้เครื่องจักรขนาดเล็กในการปิดผนึกบรรจุภัณฑ์ต่อหน่วย ดังนั้นผู้วิจัยการออกแบบจึงควรมีการทดลองใช้งานบรรจุภัณฑ์ต้นแบบที่คาดว่าจะนำไปใช้ โดยการใช่วิธีการบรรจุและเครื่องมือตามที่กลุ่มผู้ผลิตใช้ ก่อนทำการตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์นั้น ๆ

7.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบเฉพาะเจาะจงผลิตภัณฑ์ และกลุ่มผู้ผลิตเพื่อเป็นกรณีศึกษาเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ควรการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบควรมีหลายกรณีศึกษา เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่า ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรใช้วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ผลิต เพื่อช่วยให้ผู้วิจัย เข้าใจในสภาพปัญหาที่แท้จริงภายในกลุ่มผู้ผลิต และสามารถช่วยส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตในชุมชนนั้น ๆ เกิด การเรียนรู้ร่วมกับผู้วิจัยเพื่อคิดหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น และ เตรียมพร้อมที่จะแก้ปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้ เพราะผู้วิจัยไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตลอดไป ดังนั้น การวิจัยการออกแบบจึงควรเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ซึ่ง ข้อเสนอแนะนี้ควรเป็นแนวทางหลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบภายในชุมชนสำหรับนักวิจัยการ ออกแบบ และนักศึกษาด้านการออกแบบต่อไปในอนาคต